

EUSKAL IDAZLEEN ELKARTEA SORTZEAN

Bilbo, 1982-VII-30

Fr. L. Villasante

Euskaltzainburuaren hitzak

Peli Martin, Arabako Diputazioko Kultura saileko ordezkari jauna:

Jaun-Andreak: Arratsalde on eta eskerrik asko, Euskaltzaindiaren batzarre honetara etorri zareten guztioi!

Bi arrazoi haundiz bildu gara gaur hemen, Bilbon, batzarre ospetsu honetan.

Bata da, gaur betetzen direla ehun urte euskal festak hemen Bilbon egin zirenetik. Bestea, berriz, Euskal Idazleen Elkarteari hasiera edo sorrera eman nahi zaiola gaur. Euskaltzaindiaren barnean bada Literatur-batzordea, eta batzorde honek Elkarte hori sortzeko asmoa hartu eta aurrera eraman nahi du. Gaur, hain zuzen, kalera atera nahi ditu Elkarte berri honen xedeak, helburuak eta ibilpide legeak.

Lehenbiziko gaiari buruz —orain dela ehun urte hemen Bilbon egin ziren euskal festak, alegia— ez noa ezer esatera, zeren Arana Martija eta Alfonso Irigoien jaunak horretaz mintzatuko baitira.

Beste gaiari lotuko naiz, hitzerdi bat baizik esango ez badut ere.

Zenbaitek dio ea zergatik edo zertarako sartzten den Euskaltzaindia literatura bultzatzera edo Idazleen Elkarte muntatzera; librea izan behar duen arlorik edo esparrurik baldin bada, literaturarena dela, etab. Arrazoi du, noski, literaturak libre izan behar duela dioenak, eta, zinez, Euskaltzaindiak ez du inor katigatu nahi. Euskaltzaindiak, honetan, beste gauza askotan bezala, zera egiten du: gaurko egoera eta premiak ikusirik, obra honi hastapena eman, Elkarte hau martxan jarri eta kaleratu, alegia, gero bere baitarik bizi dadin.

Gauza bat da ezin ukatua, agiri-agirian eta begien bistan baita, hots, gaur-egun sorkuntza lana edo kreaziozko literatura urrituaz doala gure artean, makal eta erkin dabilela. Eta hori hizkuntzarentzat gaitz larria da.

Patxi Altunak ateraberi du “Mendibururen idazlan argitaragabeak” deritzon liburua, Mitxelena jaunaren hitzaurre batekin. Hitz-aurre honetan honako hau irakur daiteke: “Harrigarri bada ere, hizkuntzalaritzarako joera (eta hizkuntzarekiko ezaguera) maizago ageri dira gurean, filologi-ikasleen artean, literaturaren estudiorako isuria baino. Gurean diot, euskal filologian, bestetan ez baita horrelakorik gertatzen, alderantziz baizik sarrienik. Eta, edozein desoreka kaltegarri bihur daitekeenez gero, badirudi komeni litzagukeela, oraingoz bederen, pisuak berdintzen saiatzea” (Op. cit., LXXIX. orr.).

Zergatik urritasun hau? Arrazoi bat baino gehiago aipa daiteke, segur. Baina bat bakarrik aipatuko dut: idazleak bakarti eta babesik gabe aurkitzen duela gaur bere burua. Inprenta kostuak izugarri altxatu dira, salmenta, berriz, guztiz bakana eta urria da; eta Argitaldariak guztiz esku-lehor portatzen dira idazleekin. Orduan zer egin behar du honek? Mututu, idazteari utzi, edo Axular-ek esango lukeen bezala barrenean gelditu eta estali. (Ax. 6)

Esango didazue azken bolara honetan euskal liburu pila ateratzen dela plazara, baina irakaskuntza mundukoak dira gehienbat. Sorkuntza literatura, aldiz, literatura ederra edo artezko literatura gainbehera doakigula diote euskal liburu berrien kontu daramatenek. Eta beste literatur-motei deus kendu gabe, alderdi hau suspertzeko eta indarberritzeko zerbait egin beharra dago.

Euskaltzaindiko literatur-batzordeak uste du, bada, Idazleen Elkarte tresna eta bide egokia izan daitekeela idazleen eskubideak zaintzeko eta baliarazteko. Eta orduan idazleek ere giro hobea izango dutela lan egiteko.

Eta zeregin hau Euskaltzaindiarena ez dela dioenari, Euskaltzaindiaren beraren lehen Arautegiak bere 5. artikuluan dioena gogoaraziko nioke. Hara pasartea: “A la sección tutelar corresponde velar por la conservación, difusión y pureza de la lengua en todos los órdenes de la vida y de las relaciones sociales y fomentar la literatura vasca en todas sus manifestaciones”.

Gainerakoan, beste xehetasunetan ez naiz sartuko, zeren gurekin baititugu Jagon Sailburua, Literatur-batzorde burua eta literatur batzorde idazkaria, eta horiek arazo honi buruz zernahi berri eta zertzelada emango digute.

Eskerrik asko berei eta entzule guztiei!